

I sag nr. 27/74,

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 af Finanzgericht Düsseldorf er indgivet til Domstolen for i den sag, som verserer for nævnte ret mellem

DEMAG AG, Duisburg,

og

FINANZAMT DUISBURG-SÜD,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 12, 96, 107 og 109,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten R. Lecourt, afdelingsformændene C. Ó Dálaigh og A. J. Mackenzie Stuart, dommerne A. M. Donner (refererende), R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher og M. Sørensen,

generaladvokat: G. Reischl

justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Faktiske og retlige omstændigheder

Forelæggelseskendelsen og de skriftlige indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i statuten for Det europæiske økonomiske Fællesskabs Domstol, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

I 1967 og 1968 oplevede den tyske økonomi et voldsomt konjunkturopsving

ledsaget af et stort overskud på betalingsbalancen. I betragtning af den tyske økonomis stærke konkurrenceevne og de akcellerende prisstigninger i de vigtigste aftagerlande var der fare for, at dette betalingsbalanceoverskud ville vokse med uønskede følger, dvs.: en forstyrrelse af den interne ligevægt med deraf følgende prisstigninger på det nationale marked og spekulationstransaktioner i forventning om en eventuel revaluering af D-marken. Under disse omstændigheder ønskede den tyske regering at

bremse eksporten og fremme importen, hvorfor den midlertidigt ændrede udligningen ved grænsen med hensyn til omsætningsafgiften; eksporten, der var fritaget for omsætningsafgift, blev pålagt 4 % (for visse områder en mindre sats), og omsætningsafgiften ved import blev nedsat i tilsvarende omfang. Disse indgreb skete i medfør af Gesetz zur außenwirtschaftlichen Absicherung gemäß § 4 des Gesetzes zur Förderung der Stabilität und des Wachstums vom 29. November 1968, BGBl I. 1255 (lov af 29. november 1968 om foranstaltninger til beskyttelse af udenrigshandelen, jf. § 4 i loven om fremme af økonomisk stabilitet og vækst — i det følgende kaldet: AbsichG), der trådte i kraft den 1. december 1968.

I henhold til AbsichG pålægges gods, der eksporteres af en erhvervsvirksomhed i perioden fra 29. november 1968 til 31. marts 1970, en særlig omsætningsafgift (§ 2). § 3 indeholder beregningsgrundlaget for eksporten; § 4 angiver afgiftssatsen (4 % som almindelig regel, 2 % for visse produkter, der er opregnet i bilag I i loven om omsætningsafgift). § 5 indeholder betingelserne for afgiftspligtens indtræden og procedureregler; §§ 6 og 7 omhandler visse fravigelser til fordel for varer, der henhører under markedsordningerne, og til fordel for frihavn, og § 8 indeholder en overgangsordning for visse »ældre aftaler«. I henhold til § 11 i AbsichG skulle lovens gyldighedsperiode fra starten vare indtil den 31. marts 1970. AbsichG blev ophævet før tiden ved anordning af 28. oktober 1969 (BGBl I. 2045). Det fremgår af såvel forbundsrepublikken Tysklands som Kommissionens indlæg, at de tyske myndigheder i rette tid ved en verbalnote af 25. november 1968 fra deres faste repræsentation orienterede Kommissionen om lovforslaget, der blev forelagt i Forbundsdagen den 22. november 1968.

På grundlag af instrukser om forskudsvis indbetaling af omsætningsafgiften for perioden december 1968 til september 1969 bestemte sagsøgte i hovedsagen Finanzamt Duisburg-Süd, at sagsøgeren i hovedsagen forskudsvis skulle indbetale

den særlige omsætningsafgift for den effektuerede eksport. Sagsøgeren klagede over disse instrukser under henvisning til, at § 2 i AbsichG ikke kunne finde anvendelse, da den indførte en eksportafgift med tilsvarende virkning som told, hvad der efter EØF-traktatens artikel 12 er forbudt. Efter at klagerne var blevet afvist af toldforvaltningen, anlagde sagsøgeren sag ved Finanzgericht Düsseldorf.

Ved denne ret fremlagde firma Demag en juridisk redegørelse af professorerne A. Heldrich og K. Zweigert. Hovedindholdet af denne redegørelse var, at der ved AbsichG ensidigt er indført en byrde, som er pålagt de varer, der skal passere grænsen, hvorfor den frie vareudveksling inden for Fællesskabet i strid med EØF-traktatens artikel 12 er blevet hæmmet. Selv om Domstolen ved flere lejligheder har statueret, at EØF-traktatens artikel 12 og artiklerne 95-97 ikke samtidig kan anvendes på det samme tilfælde, kan man ikke af denne retspraksis slutte, at der ved AbsichG er indført en intern afgift i den i EØF-traktatens artikel 95 forudsatte betydning. Faktisk rejser spørgsmålet om den alternative anvendelse af artiklerne 12 og 95 i EØF-traktaten sig kun i det tilfælde, hvor en importafgift pålægges enhver vare uanset dennes art eller oprindelse. I det foreliggende tilfælde drejer det sig om en eksportafgift, der har stillet tyske eksportprodukter i en mindre gunstig afgiftsmæssig stilling end tilsvarende udenlandske produkter, hvorved konkurrencen til skade for tyske producenter er blevet fordrejet. Som en følge heraf kan hverken den systematiske forbindelse, der består mellem AbsichG og loven om omsætningsafgift, eller betingelserne for opkrævningen af den omstridte afgift skjule det forhold, at AbsichG var en udenrigsøkonomisk foranstaltning, der ikke er omhandlet i artiklerne 95-97.

AbsichG kan heller ikke begrundes ud fra EØF-traktatens artikel 107. Selv om denne bestemmelse overlader medlemsstaterne kompetencen vedrørende valuta-

kurspolitikken, kan den ikke tjene som det retlige grundlag for en forklædt tilsidesættelse af princippet om frie varebevægelser. I betragtning af de seneste økonomiske problemer og de alvorlige følger, som ændringer i valutakurserne har for det fælles landbrugsmarked, er det bydende nødvendigt at anlægge en indskrænkende fortolkning af EØF-traktatens artikel 107, således at denne bestemmelse kun gælder for egentlige ændringer i valutakursen.

Endelig er det i det foreliggende tilfælde udelukket at påberåbe sig beskyttelses-klausulen i EØF-traktatens artikel 109, stk. 1, idet man ikke på daværende tidspunkt kunne tale om »pludselig krise« vedrørende den tyske betalingsbalance.

Ved kendelse af 8. marts 1974 besluttede Finanzgericht Düsseldorf at udsætte sagen og i henhold til EØF-traktatens artikel 177 anmode Domstolen om at træffe en præjudiciel afgørelse vedrørende følgende spørgsmål:

- »1. Vedrører det i EØF-traktatens artikel 12 indeholdte forbud mod at indføre afgifter med tilsvarende virkning som told indførelsen af en afgift,
- a) som med en sats på 4 til 2 % pålægges industriprodukter, der eksporteres til andre medlemsstater i Fællesskabet,
 - b) som den nationale lovgiver har kaldt »særlig omsætningsafgift«,
 - c) som i grundtrækkene er nært forbundet med lovgivningen om omsætningsafgift,
 - d) som går ud på at pålægge nationale eksportprodukter en særlig byrde, som ikke i denne form eksisterer andetsteds i EØF, og således svække disse varers konkurrenceevne i forhold til produkter fra andre medlemsstater, og
 - e) som bevirker, at den eksporterede vare fremover beskattes

både i oprindelses- og i bestemmelseslandet.

2. Kan den eventuelle overtrædelse af EØF-traktatens artikel 12, som en sådan afgift vil medføre, berettiges derved, at afgiftens indførelse skal gøre det muligt at undgå en revaluering. Kan det fra den i EØF-traktatens artikel 107 indeholdte kompetence for medlemsstaterne til at ændre valutakurserne sluttes, at det også har kompetence til at indføre afgifter med tilsvarende virkning som told i stedet for at revaluere? Under hvilke betingelser vil indførelsen af en sådan afgift med føje kunne opfattes som en beskyttelsesforanstaltning i den i EØF-traktatens artikel 109, stk. 1 forudsatte betydning? Kan, såfremt betingelserne i henhold til EØF-traktatens artikel 109, stk. 1 ikke er opfyldt, indførelsen af en afgift med tilsvarende virkning som told i stedet for en revaluering med føje begrundes med, at Fællesskabet har til opgave i henhold til EØF-traktatens artikel 2 at fremme stabiliteten og dermed også at opretholde valutaernes værdi og i henhold til EØF-traktatens artikel 3, litra g at modvirke uligevægt på medlemslandenes betalingsbalancer?»

Kendelsen er registreret på Domstolens justitskontor den 19. april 1974.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for De europæiske Fællesskabers Domstol har forbundsrepublikken Tysklands regering, repræsenteret af Martin Seidel, og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, repræsenteret af sin juridiske rådgiver, Rolf Wägenbaur, indgivet skriftlige indlæg.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at åbne den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Indlæg afgivet i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statuten for De europæiske Fællesskabers Domstol

1. Vedrørende det første spørgsmål

Regeringen for forbundsrepublikken Tyskland har henvist til professor Zuleegs juridiske redegørelse, der er vedføjet dens indlæg, og har anført, at AbsichG, der ikke kan adskilles fra en politisk valutarisk lovgivning, først og fremmest henhører under den økonomiske og valutariske politik, der reguleres af EØF-traktatens artikler 103-109. Selv om disse bestemmelser, særlig artiklerne 103 og 105, tildeler Fællesskabet en vis samordnende kompetence, henhører den økonomiske politik i det væsentlige under medlemsstaternes kompetence og ansvar. Det er en følge heraf, at medlemsstaterne må træffe de nødvendige foranstaltninger for at kontrollere den økonomiske udvikling. I forhold til fællesskabsretten har AbsichG følgelig hjemmel i artiklerne 103-109 og særlig i artikel 108, stk. 1. I tilfælde af vanskeligheder på betalingsbalancen giver denne bestemmelse en medlemsstat ret til at træffe selvstændige foranstaltninger vedrørende den interne økonomi eller den ydre valutapolitik og særlig til at ændre vekselkursen for sin valuta. For så vidt angår selvstændige foranstaltninger, som alene vedrører den økonomiske og valutariske politik, har Kommissionen kun en rådgivende kompetence. Kun ved foranstaltninger, der strider mod traktatens regler om et friere marked, er en forudgående tilladelse fra Kommissionen nødvendig.

EØF-traktatens artikel 107 indeholder en særlig bestemmelse, der skal modvirke uberettiget brug af ændringer i valutakursen, den mest indgribende foranstaltning i den ydre valutapolitik; af denne bestemmelse kan der ikke udledes nogen begrænsning hvad angår andre indgreb af valutapolitisk karakter. Det fremgår heraf, at foranstaltninger, der, selv om

de ikke formelt medfører ændring af vekselkursen, dog reelt har de samme virkninger, også er tilladt, AbsichG, der havde den samme virkning som en ændring i vekselkursen — idet den afgiftsbyrde, der blev lagt på eksportprodukter, og den tilsvarende lettelse for importen, havde den samme indflydelse på vareudvekslingen som en revaluering — opfyldte denne betingelse. Følgelig kan AbsichG kun anfægtes på grundlag af EØF-traktatens artikler 103-109 i det omfang, den tyske regering herved ikke har taget tilstrækkeligt hensyn til Fællesskabets interesse. I betragtning af de andre medlemsstaters og Kommissionens udtrykkelige godkendelse af den foranstaltning, som den tyske regering traf, kan det umuligt hævdes, at Fællesskabets interesse blev krænket.

Subsidiært har den tyske regering gjort gældende, at AbsichG ikke henhører under EØF-traktatens artikel 12. Udtrykket told eller afgift med tilsvarende virkning som told er i den grad begrænset, at det ikke omfatter en i nationalt regi opkrævet omsætningsafgift. AbsichG's bestemmelser, hvorved der pålagdes eksporten en afgift på 4 eller efter omstændighederne 2 % med en samtidig lettelse for importen med »et tilsvarende beløb«, er et led i det almindelige omsætningsafgiftssystem. Set under en økonomisk synsvinkel bevirkede AbsichG også, at de godtgørelser af erlagt omsætningsafgift, som eksporterhvervene i henhold til loven om omsætningsafgift nød godt af, delvist blev bragt til ophør. I øvrigt anvendes i AbsichG udtrykkeligt det samme afgiftsgrundlag og de samme begreber som i Umsatzsteuergesetz (lov om omsætningsafgift). Heraf fremgår det, at den omhandlede lovgivning, selv om den tyske lovgiver ikke har haft noget fiskalt, men derimod et økonomisk og valutarisk politisk sigte med AbsichG, ikke kan skilles fra det almindelige omsætningsafgiftssystem. Følgelig falder de foranstaltninger, der blev fastsat ved AbsichG, ikke ind under EØF-traktatens artikel 12, men henhører under EØF-traktatens artikler 95-97.

Artikel 96, der skal forhindre eksportstøtte i medlemsstaternes samhandel, indskrænker sig til at forbyde overdrevne eksportgodtgørelser. Denne bestemmelse skaber *ikke nogen pligt til at godtgøre* indirekte afgifter, der er blevet opkrævet internt. Det retlige billede blev ændret ved Rådets direktiver (EØF) nr. 67/227 og 67/228 af 11. april 1967 (EFT-specialudgave 1967, s. 12 og s. 14; org. ref. JO 1967, s. 1301 og 1303); artikel 10 i direktiv nr. 67/228 indeholder et udtrykkeligt påbud om afgiftsfritagelse ved eksport. Imidlertid fik dette påbud først virkning fra 1. januar 1970, en dato, der yderligere blev forskudt til 1. januar 1972. Det fremgår af det foregående, at AbsichG på daværende tidspunkt ikke udgjorde en krænkelse hverken af artiklerne 95-97 eller af direktiverne om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter.

Den tyske regering har foreslået følgende svar på det første spørgsmål:

EØF-traktatens artikel 12 skal ikke fortolkes således, at den finder anvendelse på en af en medlemsstat indført lovgivning, der har en genoprettelse af balancen i statens udenrigshandel til formål, og hvorved importerede varer samtidig fritages for afgift med et tilsvarende beløb.

Kommissionen har først anført, at en afgift som beskrevet i første spørgsmål må betragtes som en afgift med tilsvarende virkning som told, såfremt den har en sådan afgifts egenskaber. Det fremgår af Domstolens praksis i dommen af 16. juni 1966 i sag nr. 57/65, Lütticke mod Hauptzollamt Saarlouis, Recueil s. 293, og dommen af 4. april 1968 i sag nr. 25/67, Milch-, Fett- und Eierkontor mod Hauptzollamt Saarbrücken, Recueil s. 305, at en sådan byrde ikke på én gang kan være en afgift med tilsvarende virkning som told som omhandlet i EØF-traktatens artikler 9, 12 og 13 og en intern afgift, der falder ind under artiklerne 95 og 97. Principperne i denne praksis vedrørende artiklerne 95 og 97 gælder også for den udførsel af varer, der er omhandlet i artikel 96. Også her

indeholder EØF-traktaten forskellige regler, således at det også, hvad angår forbindelsen mellem artiklerne 9, 12 og 96, må medgives, at de to regelsæt pr. definition gensidigt udelukker hinanden. De samme principper er afgørende for forholdet mellem på den ene side artiklerne 9 og 12 og på den anden side de bestemmelser i den sekundære fællesskabsret, som Rådet har udstedt i medfør af artikel 99. Her drejer det sig klart om forskellige regler, der ikke samtidig kan anvendes i den samme sag. Det er altså klart, at en intern lovgivning, der i strid med principperne i EØF's direktiv nr. 67/228 reelt medfører en for høj importafgift, må betragtes som en overtrædelse af dette direktiv og ikke som en overtrædelse af forbudet mod afgifter med tilsvarende virkning som told.

Det er altså åbenbart, at en »intern afgift« ikke, selv om den er for høj, kan betegnes som en »afgift med tilsvarende virkning som told«.

Kommissionen har den samme opfattelse som den tyske regering med hensyn til arten af de foranstaltninger, der blev truffet ved AbsichG: den særlige omsætningsafgift på eksport svarer under en praktisk og fiskal synsvinkel til en delvis ophævelse i størrelsesordenen 4 — 2 % af den fritagelse, der var indrømmet eksportvarer. Den medførte en delvis fjernelse af afgiften for de omhandlede eksportprodukter. Følgelig udgør AbsichG ikke nogen krænkelse af EØF-traktatens artikel 96.

Ganske vist bestemmes det i artikel 10, stk. 1, litra a i direktiv nr. 67/228, at leverancer af ting, der forsendes eller bringes til steder uden for den pågældende medlemsstats anvendelsesområde for merværdiafgiften, er fritaget for den interne merværdiafgift, men da denne bestemmelse endnu ikke var bindende på det tidspunkt, hvor AbsichG var i kraft, kan den ikke være tilsidesat ved denne lov.

Endelig er det uden betydning for AbsichG's henførelse under artiklerne 95-97, at den ikke har noget fiskalt sigte. Den modsatte slutning kan ikke drages

af dommene af 4. april 1968 i sagerne nr. 7/67, Wöhrmann mod Hauptzollamt Bad Reichenhall, Recueil s. 261, og nr. 20/67, Kunstmühle Tivoli mod Hauptzollamt Würzburg, Recueil s. 293, hvor Domstolen har givet udtryk for, at en omsætningsafgift i det væsentlige er af fiskal karakter.

Kommissionen har foreslået følgende svar på det første spørgsmål:

»En afgift, der frembyder de af Finanzgericht Düsseldorf opregnede kendetegn, skal ikke betragtes om en »afgift med tilsvarende virkning som told« men derimod som en »intern afgift«. Den er således forenelig med traktatens bestemmelser, særlig med EØF-traktatens artikel 96. En sådan afgift ville have været i strid med direktivet vedrørende merværdiafgiften, såfremt dette havde været bindende på daværende tidspunkt.«

2. Vedrørende det andet spørgsmål

Den tyske regering har anført, at EØF-traktatens artikel 107 forpligter medlemsstaterne til at behandle deres valutakurspolitik som et spørgsmål af fælles interesse. Herudover fastsætter den medlemsstaternes kompetence vedrørende de selvstændige foranstaltninger, de kan træffe angående deres respektive valutakurspolitik. Det er ikke nødvendigt af afgøre, hvorvidt indførelsen af en afgift med tilsvarende virkning som told i form af en udenrigsøkonomisk politisk foranstaltning falder ind under denne kompetence; i henhold til EØF-traktatens artikler 108 og 109 tilkommer en sådan kompetence under alle omstændigheder medlemsstaterne, såfremt disse bestemmelser betingelser er opfyldt. Artikel 109 stiller en dobbelt betingelse, nemlig at krisen vedrørende betalingsbalancen skal være opstået pludseligt, og at Rådet ikke har truffet beslutning om gensidig bistand i medfør af artikel 108, stk. 2. AbsichG opfyldte disse to betingelser. For det første var der opstået en pludselig krise vedrørende betalingsbalancen, der var udløst af en voldsom spekulationsbølge, for det andet kunne den gen-

sidige bistand, der er omhandlet i artikel 108, stk. 2, ikke komme i betragtning, eftersom krisen vedrørende betalingsbalancen var af »overskudsmæssig« karakter.

Hvis man antog, at krisen ikke kunne betragtes som »pludselig«, måtte man tage i betragtning, at Kommissionen har givet bemyndigelse i henhold til artikel 108, stk. 3. Det fremgår af den godkendelse, som Kommissionen gav udtryk for umiddelbart før AbsichG's ikrafttræden.

Endelig er EØF-traktatens artikler 2 og 3, litra g ikke kompetenceregler: de hjemler altså ikke medlemsstaterne nogen beføjelse til at indføre en afgift med tilsvarende virkning som told, der skal træde i stedet for en revaluering.

Kommissionen har forklaret, at EØF-traktatens artikler 108 og 109 indeholder hjemmel for en ordning med beskyttelsesklausuler i tilfælde, hvor der er vanskeligheder med betalingsbalancen. I modsætning hertil bestemmer artikel 107, at kompetencen vedrørende vekselkursen er forblevet hos medlemsstaterne, idet den samtidig pålægger dem at behandle denne politik som et spørgsmål af fælles interesse.

Ved en ændring af vekselkursen opstår der ikke noget problem om en eventuel konflikt med EØF-traktatens artikel 12. En sådan konflikt kan kun opstå, såfremt en medlemsstat foretager et indgreb — f.eks. i form af en afgift med tilsvarende virkning som told — der skal træde i stedet for en revaluering. EØF-traktatens artikler 108 og 109 indeholder imidlertid beskyttelsesklausuler netop for tilfælde, hvor vanskeligheder vedrørende betalingsbalancen ikke kan afhjælpes gennem en ændring af valutakursen.

Under alle omstændigheder afgiver EØF-traktatens artikel 107 hverken direkte eller indirekte hjemmel for tilsidesættelse af bindende regler som EØF-traktatens artikel 12.

En medlemsstat kan gribe til fremgangsmåden efter EØF-traktatens artikel 109, stk. 1 under følgende betingelser:

- a) det skal dreje sig om en *pludselig krise* vedrørende betalingsbalancen: vanskeligheder eller truende situationer i den udenrigsøkonomiske politik er ikke tilstrækkelige til, at denne bestemmelse kan finde anvendelse;
- b) en afgørelse i henhold til artikel 108, stk. 2 er ikke straks truffet;
- c) beskyttelsesforanstaltningerne skal begrænse sig til det strengt nødvendige og i mindst mulig udstrækning forstyrre det fælles markeds funktion.
- d) Kommissionen og de øvrige medlemsstater skal være underrettet om de
- trufne foranstaltninger *senest* ved disses ikrafttræden,
- Hvad angår fortolkningen af EØF-traktatens artikler 2 og 3, litra g er Kommissionen fuldt ud enig i den tyske regerings indlæg.
- Domstolen har hørt de mundtlige indlæg, som sagsøgeren i hovedsagen, repræsenteret af advokat P. Wendt, Hamburg, regeringen for forbundsrepublikken Tyskland og Kommissionen har afgivet i retsmødet den 17. september 1974.
- Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 2. oktober 1974.

Præmisser

- 1 Ved kendelse af 8. marts 1974, indgået til Domstolens justitskontor den 19. april 1974, har Finanzgericht Düsseldorf i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt Domstolen to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af nævnte traktats artikler 12 og 107-109; disse spørgsmål skal sætte den nationale dommer i stand til at afgøre, hvorvidt visse bestemmelser i en tysk lov (»Gesetz über Maßnahmen zur außenwirtschaftlichen Absicherung gemäß § 4 des Gesetzes zur Förderung der Stabilität und des Wachstums der Wirtschaft« (AbsichG) af 29. november 1968 (BGBl. I, s. 1255) er forenelige med fællesskabsretten;
- 2 i henhold til denne lov, der blev udstedt med henblik på at bremse eksporten og fremme importen for at reducere overskuddet på betalingsbalancen og forhindre en intern uligevægt, blev varer, der eksporteredes mellem den 29. november 1968 og den 31. marts 1970, pålagt en særlig omsætningsafgift på 4% som almindelig regel og 2% for visse produkter, der var opregnet i bilag I til loven om omsætningsafgift;
- 3 sagsøgeren i hovedsagen, der var forpligtet til at betale denne særlige omsætningsafgift, anlagde sag ved den nationale ret og gjorde gældende, at det stred mod traktatens artikel 12 at opkræve en sådan afgift; i henhold til Finanzamt, sagsøgte i hovedsagen, var den særlige afgift et led i det natio-

nale omsætningsafgiftssystem, hvorfor den som sådan ikke henhørte under traktatens artikel 12 men under artiklerne 95 ff.

Vedrørende det første spørgsmål

- 4 Det spørges først, hvorvidt det i artikel 12 indeholdte forbud mod at indføre afgifter med tilsvarende virkning som told vedrører indførelsen af en afgift,
 - a) som med en sats på 4 til 2% pålægges industriprodukter, der eksporteres til andre medlemsstater i Fællesskabet,
 - b) som den nationale lovgiver har beskrevet som en »særlig omsætningsafgift«,
 - c) som i grundtrækkene er nært forbundet med lovgivningen om omsætningsafgift,
 - d) som går ud på at pålægge nationale eksportprodukter en særlig byrde, som ikke i denne form eksisterer andetsteds i EØF, og således svække disse varers konkurrenceevne i forhold til produkter fra andre medlemsstater, og
 - e) som bevirker, at den eksporterede vare fremover beskattes både i oprindelses- og i bestemmelseslandet.

- 5 Det fremgår af sagens akter, at spørgsmålet drejer sig om, hvorvidt en afgift som den beskrevne skal karakteriseres som en afgift med tilsvarende virkning som told i henhold til traktatens artikel 12, eller hvorvidt den kan betragtes som en intern afgift i henhold til artikel 95, fordi den er blevet integreret i det nationale omsætningsafgiftssystem.

- 6 Artiklerne 12 og 13 kan ikke anvendes samtidig med artikel 95 på det samme tilfælde, idet der gælder forskellige ordninger og regler for afgifter med tilsvarende virkning som told på den ene side og interne afgifter på den anden side; i øvrigt må ikke alene omsætningsafgiften og de andre skatter af lignende art, men også de afgifter og andre foranstaltninger, der skal modvirke følgerne af disse byrder på import og eksport af varer, betragtes som interne afgifter;

- 7 mens artikel 12 påbyder medlemsstaterne at afstå fra at indføre ny indbyrdes told ved ind- og udførsel eller afgifter med tilsvarende virkning, begrænser artikel 95 sig til at forbyde, at varer fra andre medlemsstater underkastes en forskelsbehandling som følge af interne afgifter; mens den første bestemmelse således vedrører enhver hindring for handelen mellem medlemslandene, begrænser den anden sig til sådanne hindringer, som begunstiger det nationale produkt; denne forskel bekræftes af artikel 96, som bestemmer, at der for produkter, som eksporteres til en medlemsstats område, ikke kan ydes godtgørelse for interne afgifter ud over det beløb, som direkte eller indirekte har været pålagt dem, og bestemmelsen lader således det spørgsmål stå åbent, om medlemsstaterne er beføjet til at formindske denne godtgørelse, hvorved handelen mellem medlemsstaterne imidlertid kan påvirkes.
- 8 Under den i traktatens artikel 177 hjemlede præjudicielle procedure tilkommer det ikke Domstolen at karakterisere en særlig national afgift på baggrund af artiklerne 12 og 95, idet fortolkningen af love og andre retsakter af national karakter stedse tilkommer den nationale dommer, og idet Domstolen alene har kompetence til at fortolke og vurdere gyldigheden af de af Fællesskabets retsakter, der er omhandlet i den nævnte artikel; imidlertid har Domstolen kompetence til at fortolke de citerede traktatbestemmelser for at sætte den nationale ret i stand til på korrekt vis at anvende fællesskabsretten på den omstridte afgift;
- 9 under disse omstændigheder må det bemærkes, at en national foranstaltning, der kaldes en »særlig omsætningsafgift«, og »som i grundtrækkene er nært forbundet med lovgivningen om omsætningsafgift«, kan være en finansiel byrde pålagt industriprodukter, som eksporteres til andre medlemsstater; dette er særlig tilfældet, hvor det drejer sig om en almindelig foranstaltning, der uden undtagelse finder anvendelse på ethvert industriprodukt, som eksporteres, når eneste virkning af den pågældende byrde reelt er en ophævelse af den for eksportvarer gældende fritagelse for omsætningsafgift; en afgift, hvorved industrivarer, der eksporteres til andre medlemsstater, undtagelsesfrit pålægges en finansiel byrde på den måde, at den interne afgiftsfritagelse delvist ophæves, og som er stærkt integreret i det nationale omsætningsafgiftssystem, er en intern afgift i den i traktatens artikler 95 ff forudsatte betydning og altså ikke en afgift med tilsvarende virkning som told i den betydning, der er forudsat i traktatens artikel 12.
- 10 Sagsøgeren i hovedsagen har yderligere anført, at omsætningsafgiften i forbundsrepublikken Tyskland fra og med den 1. oktober 1968 blev erstattet

med et merværdiafgiftssystem, og har desuden påberåbt sig artikel 10 i Rådets andet direktiv af 11. april 1967 om indførelse af merværdiafgiften (EFT-specialudgave 1967, s. 14; org. ref. JO 71/67, s. 1303);

- 11 i henhold til stk. 1, litra a i denne artikel er »leverancer af ting, der forsendes eller bringes til steder uden for den pågældende medlemsstats anvendelsesområde for merværdiafgiften«, fritaget for merværdiafgiften.
- 12 Denne bestemmelse, der er afledt af traktatens artikler 99 og 100, har ikke pålagt medlemsstaterne nogen forpligtelser før fra 1. januar 1972 (Rådets tredje direktiv af 9. november 1969, JO nr. L 320/69, s. 34);
- 13 da den omhandlede tyske foranstaltning var ophævet inden denne dato, har dette anbringende ingen relevans for sagen.

Vedrørende det andet spørgsmål

- 14 Det andet spørgsmål drejer sig om, hvorvidt »en eventuel krænkelse« af traktatens artikel 12 særlig i lyset af traktatens artikler 107 til 109 kan være berettiget derved, at afgiften indføres for at undgå en revaluering.
- 15 Spørgsmålet stilles kun for det tilfælde, at det første spørgsmål besvares bekræftende; dette er ikke tilfældet, og der er derfor ikke behov for et svar.

Vedrørende sagsomkostningerne

- 16 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber og regeringen for forbundsrepublikken Tyskland, som begge har fremsat indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres, og da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN,

idet den tager stilling til de spørgsmål, som Finanzgericht Düsseldorf har forelagt ved kendelse af 8. marts 1974, for ret:

En afgift, hvorved industrivarer, der eksporteres til andre medlemsstater, undtagelsesfrit pålægges en finansiel byrde på den måde, at den interne afgiftsfritagelse delvist ophæves, og som er stærkt integreret i det nationale omsætningsafgiftssystem, er en intern afgift i den i traktatens artikler 95 ff forudsatte betydning og altså ikke en afgift med tilsvarende virkning som told i den betydning, der er forudsat i traktatens artikler 12.

Lecourt	Ó Dálaigh	Mackenzie Stuart	Donner	Monaco
Mertens de Wilmars		Pescatore	Kutscher	Sørensen

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 22. oktober 1974.

A. Van Houtte
Justitssekretær

R. Lecourt
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT G. REISCHL
FREMSAT DEN 2. OKTOBER 1974¹

Høje Ret.

I efteråret 1968 var det et stort overskud på forbundsrepublikken Tysklands betalingsbalance. Dette forhold kunne — så-

ledes som vi fik det forklaret under sagen — føres tilbage til forskelle mellem prisudviklingen i forbundsrepublikken Tyskland på den ene side og dennes vigtigste aftagerlande på den anden side,

1 — Oversat fra tysk.